

Аналітична записка з питань порівняльного законодавства щодо оподаткування та регулювання діяльності малого та середнього бізнесу в Україні та Румунії*

Анотація. В Аналітичній записці здійснено порівняльний аналіз законодавства України та Румунії щодо оподаткування та регулювання діяльності малого та середнього бізнесу.

Ключові слова: малий та середній бізнес, державна підтримка, оподаткування, податкові пільги та преференції.

Вступ. Відразу після вступу до Європейського Союзу (ЄС) у 2007 році, Румунія та Болгарія мали статус найбідніших та найкорумпованіших держав-членів ЄС. Наразі економіка Румунії стабільно зростає, хоча останнім часом прогнози Європейської Комісії та Міжнародного Валютного Фонду дещо погіршилися¹. Істотних успіхів досягла ця держава і у боротьбі із корупцією – створена Національна антикорупційна дирекція (Direcției Naționale Anticorupție, DNA) ефективно виявляє та притягає до відповідальності посадових осіб органів державної влади, у тому числі найвищого рівня (2 прем'єра, міністри та державні секретарі)².

Відтак багато політиків, експертів та журналістів в Україні наводять Румунію як приклад структурної перебудови та економічного зростання після вступу до ЄС. Вони небезпідставно вважають, що Україна може «опинитися на місці Румунії та Болгарії» по завершенню євроінтеграційних процесів³.

Не останню роль в економічних успіхах Румунії відіграють реформи законодавства у сферах оподаткування та розвитку бізнесу, зокрема малого і середнього.

Економічна програма Уряду Румунії ґрунтується на бажанні продовжувати та розширювати діалог із діловим середовищем, спрямований на підтримку приватних

¹ Economia României a încetinit în 2023. CE anunță o creștere mult mai mică decât prognoza Guvernul la întocmirea bugetului. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/economie/comisia-europeana-cresterea-economiei-romaniei-a-incetinit-anul-trecut-preturile-ar-putea-scadea-in-2024-2688449>; FMI și-a revizuit în scădere estimările pentru creșterea economiei românești în 2024. Cum va evolua inflația. URL: <https://www.digi24.ro/stiri/economie/fmi-si-a-revizuit-in-scadere-estimările-pentru-cresterea-economiei-romanesti-in-2024-cum-va-evolua-inflatia-2762445>

² DIRECȚIA NAȚIONALĂ ANTICORUPȚIE. URL: <https://www.pna.ro/results.xhtml>

³ Румунія: чому одну з найбідніших держав ЄС ставлять за взірць Україні. URL: <https://minfin.com.ua/ua/invest/articles/rumuniya-chomu-z-naybidnishih-derzhav-es-stavlyat-za-priklad-ukrayini/>;

Структурні зрушення визначатимуть енергетичне та кліматичне майбутнє України. Уроки вступу до ЄС Польщі та Румунії. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-vidbudova/3874501-strukturni-zrusenna-viznacatimut-energeticne-ta-klimaticne-majbutne-ukraini-uroki-vstupu-do-es-polsi-ta-rumunii.html>; Приклад для України. Що Румунія та Болгарія здобули в ЄС. URL: <https://www.rfi.fr/uk/%D1%94%D0%B2%D1%80%D0%BE%D0%BF%D0%B0/20240313-%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8-%D1%89%D0%BE-%D1%80%D1%83%D0%BC%D1%83%D0%BD%D1%96%D1%8F-%D1%82%D0%B0-%D0%B1%D0%BE%D0%BB%D0%B3%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%8F-%D0%B7%D0%B4%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%BB%D0%B8-%D0%B2-%D1%94%D1%81>

підприємців та стимулювання їхніх ініціатив. Стратегія дій Румунії спрямована на реалізацію таких цілей:

- ✓ підтримка економічного зростання;
- ✓ продовження консолідованої макроекономічної стабільності шляхом досягнення значного прогресу у сфері структурних реформ та фінансової дисципліни;
- ✓ покращення бізнес-клімату через відповідну економічну та фінансову законодавчу базу, що призведе до усунення адміністративних бар'єрів;
- ✓ повна лібералізація ринку праці та гарантія договірної свободи у сфері трудових відносин;
- ✓ прискорення та поглиблення фіскальної реформи через узгоджений підхід, зниження оподаткування та покращення контролю за бюджетними витратами та збором податків;
- ✓ завершення процесу приватизації та реструктуризації;
- ✓ боротьба з корупцією⁴.

З метою вивчення і можливого запозичення досвіду Румунії у покращенні бізнес-клімату ця Аналітична записка порівнює основні засади, що регулюють підприємництво (зокрема мале і середнє), а також оподаткування в цій державі та в Україні.

Основна частина. Останній рейтинг Doing Business 2020 року⁵ визначив серед 190 країн світу позиції України та Румунії, що не дуже різнилися, – Україна знаходилася на 66, а Румунія – на 57 місці. Окремі показники представлені у таблиці:

Показник	Відкриття бізнесу	Дозволи на будівництво	Підключення до електромереж	Ресстрація власності	Отримання кредиту	Захист міноритарних акціонерів	Сплата податків	Транскордонна торгівля	Забезпечення виконання контрактів	Вирішення неплатоспроможності
Румунія	12	160	90	37	15	128	48	31	53	48
Україна	16	54	31	144	1	128	90	149	66	59

Виходячи із цих показників, в Україні на той час краще працювала дозвільна система, а також кредитування бізнесу. Натомість наша держава показала значне відставання у таких питаннях, як транскордонна торгівля (що, власне природно, зокрема через те, що Україна не є членом ЄС) та сплата податків, інші позиції відрізнялися несуттєво.

Натомість у рейтингу Індексу економічної свободи 2022 року позиції двох держав значно різнилися – якщо Румунія мала 67.1 бал, то Україна – 54.1, що давало їй тільки 130 місце серед 177 економік. Це пояснюється, насамперед, включенням

⁴ Economia. REPREZENTANȚA PERMANENTĂ A ROMÂNIEI pe lângă Uniunea Europeană. URL: <https://ue.mae.ro/romania/142#null>

⁵ Хоча рейтинг зазнав критики, ним й дотепер користується багато економістів світу, а Світовий банк планує повернути його (на основі оновленої методології) наприкінці 2024 року.

до оцінки таких показників як верховенство права та ефективність управління, у тому числі державними фінансами, які оцінювалися в Україні дуже низько. Навіть зараз, коли експертами оцінюються тільки 4 показники, свобода торгівлі в нашій державі оцінюється у 73 пункти, тобто вважається в основному вільною, натомість захист права власності оцінюється у 23 бали, судова ефективність 30.4, а чесність уряду – 32.5⁶. Для порівняння – в Румунії цього року, коли її рейтинг трохи знизився, ці показники становлять відповідно 79.2, 81, 65.8 та 47.6 балів⁷.

Більш обнадійливо для України виглядають прогнози на 2024 рік Світового економічного форуму⁸, незважаючи на повномасштабне вторгнення, Україна демонструє доволі високу стійкість. Показники Румунії та України наведено в таблиці:

Показник	Інноваційність	Інклюзивність	Стійкий розвиток	Стійкість
Румунія	43.3	63.9	51.7	57
Україна	46.4	64.8	51.0	51.7

Аналіз наведених рейтингів показує, що для України, крім корупції та слабкості судової системи, а також управління державними фінансами, проблемними питаннями є транскордонна торгівля, адміністрування податків, невизначеність у комерційних операціях через нестабільність законодавства, складні вимоги до ліцензування, негнучке регулювання трудових відносин, стримування приватних інвестицій бюрократичними процедурами, непрацюючі кредити у банківській системі.

Водночас, якщо говорити про законодавче регулювання ведення бізнесу, слід зазначити, що його основи в Україні та Румунії у більшості питань достатньо схожі (основні засади законодавчого регулювання наведено у Додатку до цієї Аналітичної записки). В Україні досліджувалися основні норми, не враховуючи тимчасових послаблень, введених на період дії воєнного стану в Україні. Однак слід зупинитися на окремих особливостях законодавчого регулювання, які формують в Румунії бізнес-середовище, і які можуть бути корисні для України.

Найперше слід зазначити, що у Румунії без створення юридичної особи діють такі форми господарювання:

індивідуальне підприємство – господарське підприємство без статусу юридичної особи, організоване фізичною особою-підприємцем;

сімейне підприємство – господарське підприємство без статусу юридичної особи, організоване членами сім'ї;

уповноважена фізична особа – господарське підприємство без статусу юридичної особи, організоване фізичною особою, яка використовує переважно свою робочу силу.

⁶ ECONOMIC FREEDOM COUNTRY PROFILE. UKRAINE. URL: <https://www.heritage.org/index/pages/country-pages/ukraine>

⁷ ECONOMIC FREEDOM COUNTRY PROFILE. ROMANIA. URL: <https://www.heritage.org/index/pages/country-pages/romania>

⁸ The Future of Growth Report 2024. URL: <https://www.weforum.org/publications/the-future-of-growth-report/>

Ці форми діяльності відповідають поняттю в українському законодавстві «фізична особа-підприємець» (до сімейного підприємства подібне також фермерське господарство). Для кожного із названих статусів є певні обмеження щодо здійснення діяльності. Так уповноважена фізична особа може мати предметом діяльності не більше 5 класів діяльності, передбачених кодом CAEN (аналог КВЕД), та здійснювати діяльність, на яку вона уповноважена, самотійно або разом з не більше ніж 3 особами, найнятими нею, як роботодавцем, за індивідуальним трудовим договором, укладеним та зареєстрованим відповідно до закону. Уповноважена фізична особа може бути одночасно і підприємцем, і найнятим працівником.

Індивідуальне підприємство може мати предметом діяльності не більше 10 видів діяльності, передбачених кодом CAEN, наймати максимум 8 працівників за індивідуальним трудовим договором, укладеним і зареєстрованим відповідно до закону, і може встановлювати договірні відносини з будь-якими фізичними та юридичними особами, з іншими індивідуальними підприємствами, уповноваженими фізичними особами або сімейними підприємствами для провадження господарської діяльності, не змінюючи при цьому правовий статус. При цьому фізична особа-підприємець, що є власником індивідуального підприємства, не вважається працівником третіх осіб, з якими він співпрацює, навіть якщо ця співпраця ексклюзивна.

Сімейне підприємство складається з 2-х або більше членів сім'ї. Учасники сімейного підприємства можуть одночасно бути приватними особами або власниками окремих підприємств. Вони також можуть мати статус працівника третьої особи, яка працює як у тій самій сфері, так і в іншій сфері економічної діяльності, ніж та, у якій вони організували свій сімейний бізнес. Члени сімейного підприємства страхуються в державній системі пенсійного забезпечення та мають інші права соціального страхування, мають право бути застрахованими в системі соціального медичного страхування та страхування на випадок безробіття на умовах, передбачених законом. Сімейне підприємство не може наймати третіх осіб за трудовим договором, воно не має власних активів і не набуває статусу юридичної особи через реєстрацію в торговому реєстрі. Воно створюється на підставі установчої угоди, укладеної членами сім'ї в письмовій формі. Така угода включає ідентифікаційні дані членів сім'ї та призначених ними представників, умови участі, відсоткову частку кожного члена в вигодах і збитках, відносини між членами сім'ї, умови виходу з угоди та дату складання⁹.

Через передбачені законом обмеження у кількості видів діяльності та щодо трудових відносин, фізичними особами-підприємцями реєструються переважно невеликі бізнеси, які не потребують великої кількості працівників.

⁹ ORDONANȚĂ DE URGENȚĂ nr. 44 din 16 aprilie 2008 privind desfășurarea activităților economice de către persoanele fizice autorizate, întreprinderile individuale și întreprinderile familiale. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/254138>

Румунське законодавство, на відміну від українського, не розрізняє мале і середнє підприємництво та малі і середні підприємства. В Румунії адміністративні спрощення надаються для малих і середніх підприємств, які включають й фізичних осіб, що здійснюють господарську діяльність без створення юридичної особи. Натомість в Україні виокремлюються мікро-, малі, середні та великі підприємства для цілей застосування норм законодавства щодо обліку та звітності.

Цікавою нам видається підтримка передачі малого і середнього бізнесу. Відповідно до Закону про стимулювання створення та розвитку малого та середнього підприємництва¹⁰ така передача запроваджується з метою забезпечення більшої спадкоємності комерційних ідей і практики, збереження робочих місць і стимулювання економічної діяльності. Це безкоштовна передача підприємства, гудвілу третім особам з метою забезпечення подальшого існування та комерційної діяльності підприємства, як правило, в межах однієї родини. Як виняток, пільги щодо передачі малого та середнього підприємництва третім особам, фізичним особам або іншому підприємству застосовуються на умовах, передбачених законом, лише у випадках неможливості передачі бізнесу в межах сім'ї.

Щоб підтримати таку передачу Національне агентство з питань малого та середнього підприємництва і кооперації розробляє багаторічну програму, яка повністю покриває витрати щодо таких зборів і тарифів:

збори та плату за операції з реєстрації змін, які здійснюються Національним офісом торгового реєстру через офіси торгового реєстру, необхідних при реєстрації передачі малих і середніх підприємств, а також плата за консультативні послуги, що надаються офісами торгових реєстрів, щодо змін, необхідних для здійснення передачі підприємства;

плата за публікацію в Офіційному віснику Румунії витягу з рішення про внесення змін у результаті передачі підприємства;

гербові збори за нотаріальну діяльність, пов'язану з документами, необхідними для операції передачі підприємства;

гербові збори за безоплатну передачу підприємства, гудвілу, з метою забезпечення передачі малих і середніх підприємств.

Програма фінансується з бюджету Національного агентства з питань малого та середнього підприємництва і кооперації.

Для того, щоб скористатися цією програмою, необхідно дотриматися умови щодо передачі малих і середніх підприємств безкоштовно в межах однієї родини або, в залежності від обставин, умови передачі малих і середніх підприємств третім особам та забезпечити роботу підприємства з продовженням комерційних ідей і практик й збереженням робочих місць протягом не менше 3 років з дати передачі. Пільги, передбачені законом для передачі малих і середніх підприємств, надаються лише один раз протягом фінансового року. Якщо протягом строку до 3 років після передачі малого та середнього підприємства діяльність комерційного товариства

¹⁰ LEGE nr. 346 din 14 iulie 2004 privind stimularea înființării și dezvoltării întreprinderilor mici și mijlocii. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/53946>

припиняється з серйозної вини осіб, яким доручено управління комерційним товариством, або вчинення ними злочинів, або штат товариства скорочено більш ніж на 50 %, комерційне товариство зобов'язане повністю відшкодувати надані суми. Аналогічна підтримка та її умови пропонується й при передачі бізнесу у випадку фізичних осіб та сімейних підприємств, які здійснюють незалежну господарську діяльність.

Загалом підтримка малого і середнього бізнесу базується на програмному методі – Урядом щорічно затверджуються програми заохочення та стимулювання створення і розвитку малого та середнього підприємств на основі програм, розроблених Національним агентством з питань малого та середнього підприємництва та кооперації, за погодженням з організаціями, що представляють інтереси малих і середніх підприємств. Подібні програми затверджуються й на місцевому рівні.

Уряд, спеціалізовані органи центрального державного управління та органи місцевого самоврядування забезпечують підтримку малого та середнього підприємництва шляхом:

- полегшення доступу до фінансування для малих і середніх підприємств шляхом розробки та впровадження фінансових інструментів і схем, таких як безповоротні фінансові пільги, які надаються підприємцям при створенні малих і середніх підприємств з метою поповнення капіталу, необхідного для відкриття бізнесу; безповоротна фінансова допомога, що надається суб'єктам малого та середнього підприємництва для здійснення інвестицій у сферу виробництва та послуг; створення гарантійних фондів, інвестиційних фондів та ризикового капіталу для підтримки малих та середніх підприємств; кредитні схеми з низькими відсотками; інші схеми та фінансові інструменти;

- покращення доступу малих і середніх підприємств до фінансування шляхом надання фінансової підтримки та сприяння розвитку сучасних систем фінансування, забезпечення необхідної інформаційної бази для розробки життєздатних проектів підприємцями;

- сприяння іноземним інвестиціям на рівні малих і середніх підприємств;

- забезпечення фінансових ресурсів для співфінансування та ефективного використання фінансової допомоги від ЄС та інших внутрішніх і міжнародних донорів, збільшення участі румунських малих і середніх підприємств у програмах громади на основі принципу прозорості та покращення пропозиції послуг для малих і середніх підприємств з огляду на підвищення їх ефективності в бізнесі;

- полегшення доступу до інформації, навчання, консультацій, послуг технічної допомоги для потенційних підприємців, які починають бізнес, для новостворених підприємств і для існуючих малих і середніх підприємств відповідно до їхніх потреб;

- покращення доступу малих і середніх підприємств до ринкової інформації та маркетингових, фінансових та ІТ-послуг;

розроблення та публікації досліджень, статистичних оглядів, інформаційних матеріалів та інших робіт, необхідних для здійснення діяльності малих і середніх підприємств;

сприяння просуванню продукції та послуг малих і середніх підприємств на внутрішньому та зовнішньому ринку, у тому числі шляхом фінансової допомоги для проведення ринкових досліджень, створення інформаційних, рекламних матеріалів, участі в ярмарках, виставках тощо в державі чи за кордоном;

розвитку внутрішнього та міжнародного співробітництва та стимулювання створення ділових партнерств у сферах інтересів малих та середніх підприємств;

підтримка та стимулювання науково-дослідної діяльності, інноваційної діяльності та трансферу технологій;

стимулювання доступу малих і середніх підприємств до електронної комерції, підтримка їх у зміцненні їх інформаційно-технологічної спроможності з метою просування бізнесу за допомогою електронних засобів;

підтримки малих і середніх підприємств для покращення якості продукції та послуг та запровадження систем стандартизації та сертифікації якості відповідно до правил Європейського Союзу;

підтримки консалтингових та інформаційних центрів управління, організацій, що представляють малі та середні підприємства та організації, створених для підтримки розвитку сектору малих та середніх підприємств, на регіональному та національному рівнях, шляхом підвищення їх інституційного, матеріального та людського потенціалу, щоб диверсифікувати, спеціалізувати та вдосконалювати діяльність, яку вони здійснюють, для покращення бізнес-клімату, стимулювання створення нових малих та середніх підприємств та підтримки їх розвитку тощо.

Для обговорення ситуації в секторі малих і середніх підприємств створюється Консультативний комітет з питань розвитку малих і середніх підприємств, який складається з представників Національного агентства, представників торгово-промислових палат, патронатів малих і середніх підприємств, неурядових організацій, спеціалізованих органів центрального державного управління, а також місцевих органів державної влади. Комітет виконує консультативні функції щодо затвердження програм і заходів стимулювання створення та розвитку малого та середнього підприємництва. Програми розвитку малих та середніх підприємств, що фінансуються з державного бюджету через Національне агентство з питань малого та середнього підприємництва і кооперації, здійснюються безпосередньо ним або через організації чи установи приватного права. Відбір приватноправових організацій чи установ здійснюється відповідно до нормативних актів щодо державних закупівель. Між переможцем, визначеним за результатами процедури публічних закупівель, та Національним агентством з питань малого і середнього підприємництва та кооперації укладається договір про надання послуг, на підставі якого реалізовується відповідна програма.

Румунське законодавство також передбачає, що міністерства, інші спеціалізовані державні органи, органи місцевого самоврядування та торгово-

промислові палати, у межах своєї компетенції, зобов'язані розробляти політику та забезпечувати заходи і дії, спрямовані на сприяння захисту малих та середніх підприємств у відносинах з державою, зокрема шляхом спрощення адміністративних процедур та запобігання невинуватому збільшенню витрат, пов'язаних із дотриманням ними чинних нормативних актів.

Основні проекти нормативних актів, що впливають на бізнес-середовище, подаються ініціаторами перед затвердженням на аналіз Групи для оцінки економічного впливу нормативних актів на малий та середній бізнес. Ця Група є дорадчим органом без права юридичної особи, який створюється та діє під керівництвом Національного агентства з питань малого та середнього підприємництва і кооперації, до складу якого входять члени, призначені асоціаціями бізнесу, що представляють сектор малих і середніх підприємств, члени Економічної та соціальної ради, науковці, дослідники, економісти та представники установ-ініціаторів відповідних нормативних актів. Група надає консультативні висновки щодо проектів нормативних актів, поданих на її аналіз, включно з аналізом витрат і вигод та порівнянням з нерегульованим варіантом.

Запроваджуючи цитований Закон, Парламент Румунії передбачив також доручення Уряду щодо спрощення малому та середньому бізнесу доступу до інфраструктури і активів, а також законодавчо закріпив щорічне направлення через закон про державний бюджет коштів у розмірі 0,2% ВВП для фінансування програм розвитку та заходів щодо підтримки створення нових підприємств та підтримки розвитку малих та середніх підприємств на національному та місцевому рівнях.

Якщо говорити про систему оподаткування, із Додатка до цієї Аналітичної записки видно, що основні ставки податків у Румунії дещо нижче, ніж в Україні:

Податок	Румунія	Україна
Податок на прибуток підприємств	16	18
ПДФО	10	18
ПДВ	19	20

Із особливостей румунської національної системи оподаткування можна назвати можливість для окремих видів діяльності застосовувати замість податку на прибуток податок з обороту. Для деяких видів діяльності, де спостерігається надприбутковість, наприклад, для кредитної або нафтогазової сфери – встановлюється додатковий податок з обороту (статті 18-2 та 18-3 Податкового кодексу Румунії впроваджено Законом від 26 жовтня 2023 року¹¹). Слід зазначити, що нещодавно підвищену ставку на прибуток застосували в Україні.

Знижені ставки податку на додану вартість встановлені, зокрема, для водопостачання та продуктів харчування, сфери охорони здоров'я, сфери та інших сфер, які значно впливають на якість життя (стаття 291 Податкового кодексу

¹¹ LEGE nr. 296 din 26 octombrie 2023 privind unele măsuri fiscal-bugetare pentru asigurarea sustenabilității financiare a României pe termen lung. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/275745>

Румунії). Тобто, ПДВ тут виконує й соціальну функцію – адже як непрямий податок він лягає тягарем на споживача.

Звертаємо увагу на значно нижчий, ніж в Україні, податок на доходи фізичних осіб. Слід також зазначити, що для пріоритетних сфер діяльності, наприклад, будівництво, агросектор або ІТ-індустрія – встановлено знижені ставки ПДФО. При цьому відповідно до статті 138 Податкового кодексу Румунії, ставки внесків на соціальне страхування становлять 25% від доходів фізичних осіб, які мають статус найманих працівників, або для яких відповідно до закону існує обов'язок сплачувати внесок на соціальне страхування; 4% або 8% – у разі особливих умов праці, які встановлені законодавством (наприклад, гірничі підрозділи, ядерна енергетика, національна безпека і оборона, цивільна авіація тощо¹²) – для фізичних або юридичних осіб, які є роботодавцями або прирівняні до них. Тобто відрахування з доходів найманих працівників фактично є більшими, ніж в Україні, однак вони, в основному, спрямовуються на пенсійний, медичний та соціальний захист самого працівника (отримувача доходу).

Примітно також як змінилася останнім часом спрощена система оподаткування для мікропідприємств. Раніше ставки податку 1% та 3% застосовувалися для мікропідприємств залежно від того, чи використовують вони найману працю чи ні, більша ставка для підприємств, що не мають найманих працівників. Тобто система оподаткування мала за завдання, у тому числі, сприяти зайнятості населення. Наразі в умовах дефіциту робочої сили, внесено зміни, якими запроваджено диференціацію ставок залежно від доходу – до та понад 60 тис. євро. До того ж у 2 рази скорочено максимальний дохід, при перевищенні якого підприємство має перейти на загальні умови оподаткування – з 1 млн. до 500 тис. євро. Крім зміни пріоритетів, внесені до Податкового кодексу Румунії зміни свідчать про доволі гнучкі підходи, що застосовуються в оподаткуванні. Цей висновок також підтверджує підхід до встановлення ставок акцизних податків, які корелюються із рівнем споживчих цін.

Висновки. Хоча за багатьма показниками, що характеризують бізнес-середовище в державі, Румунія близька до України, а за деякими – й значно відстає, вона має корисний для нашої держави досвід, зокрема, пов'язаний із інтеграцією у економічний та торговельний простір Європейського Союзу. У цій Аналітичній записці розглянуто тільки деякі аспекти, особливо ті, що стосуються малого та середнього бізнесу. Найбільш вдалимими, на нашу думку, виглядають підходи, що стосуються співробітництва влади з таким бізнесом, зокрема щодо складення програм, метою яких є й фінансування підтримки малого і середнього підприємства, щодо розробки та впровадження нових нормативних приписів тощо. Загалом програмна система підтримки дозволяє так чи інакше забезпечувати фінансуванням саме ті напрями, у розвитку яких зацікавлені як держава, так і підприємці. На законодавчому рівні всі державні органи зобов'язані надавати

¹² Див. LEGE nr. 263 din 16 decembrie 2010 privind sistemul unitar de pensii publice. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/124530>

сприяння малому та середньому бізнесу – що стосується доступу до ресурсів, послуг, комунікацій, спрощення адміністративних процедур. Водночас, як і (потенційно) в Україні¹³, йде скорочення спрощень у оподаткуванні для малого і середнього бізнесу.

Оподаткування в Румунії, як і в Україні, зазнає численних змін. Однак, слід зазначити, що зміни, що вносяться, спрямовані на вирішення соціальних завдань, а також на стимулювання видів діяльності, які держава прагне розвинути. Наприклад, відповідно до Закону про внесення змін та доопрацювання деяких нормативних актів 2022 року¹⁴ запроваджені податкові пільги для сільського господарства:

звільнення від сплати 10% податку на заробітну плату, від виплат, пов'язаних із внесками на соціальне медичне страхування, та зменшення ставки внеску на соціальне страхування на 3,75%;

мінімальна валова базова заробітна плата, яка гарантується, має становити мінімум 3 тис. лей на місяць, без надбавок та інших доплат, за середнього робочого графіка 167333 годин на місяць;

працівники користуються правами, наданими системою страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань, системою страхування на випадок безробіття, включно з відпусткою та соціальним медичним страхуванням, без сплати роботодавцями страхових внесків за роботу;

періоди, відпрацьовані в сільському господарстві, входять до стажу для встановлення права на допомогу по безробіттю та допомогу по тимчасовій непрацездатності.

Зазначеним вище Законом від 26 жовтня 2023 року до 31 грудня 2028 року від податкового прибутку звільнено доходи, одержані із заробітної плати та прирівняні до заробітної плати фізичних осіб, що здійснюють діяльність зі створення комп'ютерних програм, для місячного валового доходу до 10 тис. леїв включно.

*Дослідницька служба
Верховної Ради України*

**Цей документ підготовлений Дослідницькою службою Верховної Ради України як довідковий інформаційно-аналітичний матеріал. Інформація та позиції, викладені в документі, не є офіційною позицією Верховної Ради України, її органів або посадових осіб. Цей документ може бути цитований, відтворений та перекладений для некомерційних цілей за умови відповідного посилання на джерело.*

¹³ Відповідно до Національної стратегії доходів України до 2030 року ССО має бути значно переглянута з огляду на використання її для ухилення податків окремими несумлінними платниками податків.

¹⁴ LEGE nr. 135 din 13 mai 2022 pentru modificarea și completarea unor acte normative. URL: <https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/255485>